

Tillbaka till naturen där folkmusiken hör hemma. Det är fältropet i höstens folkmusikutgivning. Teknikerna följer med ut till humlesurr och vindsus. Här sitter Skäggmanslaget bland prästkrågarna hemma i Delsbo.

Musik bland humlorna

När spelmansmusiken gick mot en ny vår härom året var det storstan som drog till sig spelmän till sina konsertestrader och grammofonstudior. Nu är det spelmännen som drar ut tekniker och producenter till sin egen hemmaplan. Den tendensen är alldeles tydlig i höstens folkmusikutgivning som redan är drygt halvdussinet LP-skivor stor. Vadmalsvägen har rullat iväg så långt att det blivit fint att folkmusik inte längre ska vara så fin.

Folkmusikinspelningarna har beskrivit en ganska lustig cirkel. Radiopionjärer som Lars Madsén, Olof Forsén och Mats Arnberg intresserade sig för både musiken, människorna och miljöerna. Var på sitt vis hade de dokumentära ambitioner. Dokumentärvärdet är än högre i dag, och programvärdet står sig också gott.

När folkmusiken under 60-talet började lockas ur sin fålla för de sista entusiasterna fick den en ny plattform i olika former av tvärmusikaliska konserter. Arrangörerna intresserade sig främst för stormästarna, virtuoser som Nils Agenmark och Pål Olle, Erik Sahlström och en handfull andra. Det var praktiskt: utöver målet att göra varierade konserter ville man visa att den ena musikformen var så god som en annan.

★ ★ ★

I den här omgången var Sonet först och länge ensam om att ta upp spelmansmusiken i sin lancskapsserie, som nu blivit sex LP lång. Starten var litet ovan och trevande både från bolag och musiker. Mötesplats var studion; rationell för tekniken, kylig för musiken. Det blev konventionella gruppbilder, en stärkkragemusik där studioklockan tickade ut dyrbar tid för ovana hantverkare.

Men nu återvänds det till hembygd och natur på löpande band. Sonet har snurrat i Skåne och Hälsingland för sina senaste skivor, och dalkarlen Pål Olle kommer i hemmiljö endera dagen. EMI har skickat en expedition till Orust. Bolagen har städlat respektive Gert Palmcrantz och Göran Freese som tekniker, bägge specialister på upptagningar i "befintlig akustik". Philips har gett ut de redan tidigare hyggligt representerade nyckelharpisterna Erik Sahlström och Gösta Sandström. För Erik Sahlström, som har studiorutin och torde vara vår ende professionelle folkmusiker, är det nog ganska likgiltigt om han sitter i studio eller hemma och spelar. (Låtar från Uppland, prisklass 32:50)

★ ★ ★

Rikskonserters inledda folkmusikserie bygger på Visarkivets fältupptagningar. Där finns hemma-hos-greppet redan i förutsättningarna.

Cirkeln har slutits från de tidiga radioinsatserna. Men nu är fronten och resurserna förstas mycket bredare.

Man väntar sig nästan att kommande års skivor ska ta med också muntliga berättelser, klackars dans och kornas råmande.

Sonet har minnsann kommit

skivor och band

På ett gärde i Hälsingland, ackompanjerad av fågelkvitter, har Walter Ramsby spelat in låtar, bland annat på spilåpipa.

bra nära med Låtar på klarinett, spilåpipa, kohorn och lur (prisklass 32:50). Spelare är Walter Ramsby, akademiskt skolad klarinettist med förflutet bl a hos Göteborgs symfoniorkester. Nu har han flyttat hem till Hälsingland. Och banne mig sitter inte karln och blåser på ett gärde i Hörrgård, Korskrogen mol allena. Nej inte riktigt: i Palmcrantz mikrofoner blandas också humlors surr, fåglars kvitter och skogens sus eller vad det nu är. Myggen tycks inte ha stuckit till mer än på några få ställen.

Detta är en ganska underbar skiva. Därtill fyller den en lucka. Klarinettlåtar är märkligt nog sämre representerade på skiva än pipan, hornet och luren. Ändå tycker jag Ramsby ger mer på de senare, både för instrumentklingens skull och för att han på de primitivare instrumenten verkar mer obunden av inlärd notvärden än på klarinetten. Urtid pustar ur de vallåtar som utgör huvuddelen av repertoaren.

★ ★ ★

Skäggmanslaget har också återvänt hem i dubbel bemärkelse på sin tredje LP, Kniviga låtar

tillägnade länsman i Delsbo (Sonet, prisklass 32:50). Inspelningsarna är gjorda i Delsbo, och Skäggen spelar idel hälsingelåtar. Allmänt är deras karaktär svängig och öppnare än de knivigare dalatyperna. Men det är bra låtar! I dem visar trion sin starkaste sida och har klokt nog denna gång avstått från alla popbetonade inslag. Återigen har de gjort sin bästa LP.

Spelmannen Björn Ståbi har producerat Spelmanslåtar från Skåne (Sonet, prisklass 32:50). Repertoaren är det intressanta. Skånelåtar som radikalt skiljer sig från annan svensk spelmansmusik har fått en egen renässans under de senaste åren. Innan dess anade man inte ens att det fanns så mycket kvar. Assar Bengtsson från Hököpinge solospelar mycket fint på träskofiol i skivans ena hälfte. Resten spelas av Nils Hellborg och Helge Holmqvist mestadels på vanliga fioler. De låter dessvärre ganska stelbenta och hopkurade.

Repertoarluckor fyller också Låtar från Västergötland och Låtar från Orust (Odeon, prisklass 26:50) fast bägge är mycket mer lättviktiga än de ovannämnda. Inte är det några omistliga västgötalåtar som Stocklycke Spelmän (tre fioler och gitarr) letat fram. Dessutom spelar de darrigt, falskt och positivt. Betydligt bättre låter Orust spelmansgille där ett dragspel främst fungerar som bas i botten på sju fioler. Det är spelmanslagsmusik med bra skjuts även om den inte heller låter så ren. Låtarna är också bättre.

★ ★ ★

Frågan är om inte hela denna skivbunt ändå överglänses av fyra norska hardangerfelespelare som är solister på var sin kvart av So Sulla Ho Mor (Triola, Arne Bendiksens A/S, prisklass 32:50). Solo, ja. Men den fyrsträngade hardangerfelen med sina fyra extra och annorlunda stämde resonanssträngar låter i händerna på dessa spelmän från Telemark helt överväldigande.

Hauk och Knut Buen, Bjarne Herrefors och Jens Amundsen är de bästa guider till en folkmusikskatt som med sin konstfärdighet och hetta är något mycket märkligt och som trots närheten i geografien — åtminstone i modern tid — är oceanvitt väsensskild från de svenska traditionerna. Norska kulturrådet har stöttat den här inspelningen. Konstigt att det stödet alls skulle behövas för en skiva som borde ha en världspublik bland folkmusikintresserade. LARS WECK